Muzičke novine Hrvatskog državnog konzervatorija

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **1946**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:116:821106

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-26**

Repository / Repozitorij:

Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA

Broj: 9038

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Poštarina plaćena u gotovu

★ MUZIČKE NOVINE ★

HRVATSKOG DRŽAVNOG KONZERVATORIJA

ZAGREB — GOD. I. — BROJ 8. PROSINAC — 1946. — DECEMBAR CIJENA 5 DINARA

O nekim konkretnim pitanjima izgradnje našeg muzičkog života

(Povodom koncerta narodne muzike i smotre pjevačkih zborova HPS-a)

U izvedbi tamburaškog zbora i orkestra Narodne družine Radio stanice, a uz sudjelovanje solista i vokalnog septeta, priređen je 26. XI. 1946.u dvorani Glazbenog zavoda koncert narodne muzike namijenjen đacima srednjih škola. To je bio drugi po redu javni koncertni nastup ovih dvaju ansambla, koji su našoj javnosti poznati samo preko radioemisija. Tu priredbu treba zabilježiti iz više razloga. I taj je nastup ili bolje, postojanje tih dvaju ansambla rezultat novog naziranja na narodnu kulturu, a na narodnu muziku posebice. Od predratnih praznih fraza o »subjektu i objektu« nosioca narodne kulture, naša narodna vlast prelazi na konkretno rješavanje tog »problema«, koji uopće i nije problem. Ona organizira — odsad, dotle zbog skučenih mogućnosti samo na Radio-stanici — Tamburaški zbor i orkestar Narodne družine, koji izvođe narodnu pjesmu i ples u jedva stiliziranoj, skoro originalnoj formi. Kroz ovu godinu i po dana priređeno je i izvedeno oko 450 narodnih pjesama i plesova, od harmonizacije do obrađbe i manjih priredaba. Uredništvo narodne muzike (na Radio-stanici) podsticalo je kroz to vrijeme naše kompozitore na rad u tom pravcu a i samo je vršilo zapisivanje našeg muzičkog folklora. I zato, kad se taj ogroman pionirski rad podvrgava kritici, treba uočiti dva momenta.

1. Kad rad ovih dvaju ansambla kritiziraju stručnjaci, oni bi morali priznati, da je i pored nedostataka ipak učinjeno nešto, što drugi nisu znali ni umjeli pokrenuti, kao i to da rukovodioce tih dvaju ansambla (Josipa Stojanovića i Branimira Sakača) ne pomažu naši stručnjaci za narodnu muziku ničim osim prigovorima, da rad ništa ne vrijedi. (Da tu nije možda po sriedi ona narodna: »Ne laje pas sela radi...«?)

2. Često dapače dnevno, dolaze protesti publike iz Zagreba i iz kojeg od većih naših gradova: »Ništa vam ne valja ovo: nije narodna, muzika to nisu sevdalinke, to nije način narodnog pjevanja i t. d. U tim prigovorima, koji uopće ni nemaju oblik kritike, očituje se iskvareni ukus gradske publike, koja narodnu pjesmu pozna samo preko prigažnjih raznih kapela iz sumnjivih kavana i još sumnjivijih noćnih lokala. Na te se prigovore treba osvrnuti, ali samo tako da dotjeranim izvedbama i ovih ansambla i prvenstveno narodnih folklornih grupa, upoznamo gradsku publiku s pravim narodnim izražajem, s nepatvorenom narodnom pjesmom i onim načinom njezinog predavanja, koji tvori onaj posebni »narodni stil«, toliko udaljen od svakog »kavanskog načina«.

Nastup od 26 novembra zabilježio je velik uspjeh kod prisutne mlade publike. Spretno sastavljena konferansa (koja je potrebna i t. zv. »elitnoj« publici) održala je od samog početka kontakt između djela, izvođača i publike a što je još važnije, izložila je najvažnije osebine regionalnih muzičkih područja. Kod toga su slušatelji ispravno ocijenili najuspješnije rezultate, davši prednost djelima, koja se nisu previše udaljila od originalnog zapisa (za razliku od previše stiliziranih obradbi) kao i prirodnijem i poletnijem muziciranju Tamburaškog zbora, koje se u mnogočemu razlikovalo od preveć stiliziranog i skoro akademskog načina u interpretaciji orkestra Narodne družine i nekih solista. Međutim, najviše je na tom koncertu iznenadilo odsustvo naših muzičara, kompozitora, izvođača i t. d. Od tolikih muzičkih radnika, a prvenstveno kompozitora koji žive u Zagrebu bila su prisutna svega — petorica. To je vrlo neugodna konstatacija kad se zna, da ipak svi mi, i kompozitori i izvođači, dnevno ističemo važnost naše narodne muzike u našoj narodnoj kulturi, posebice u odnosu spram one drugih naroda. Da se mnogi nisu možda bojali neozbiljnosti same priredbe? Bilo kako, potrebno je, da se ovakve priredbe daju i za »odraslu« t. j. koncertnu publiku, jer je već krajnje vrijeme da se prestanemo stidjeti tambura i narodne pjesme.

*

Na dan proglašenja republike, 29. XI. 1946. priređena je u Radničkom domu smotra zagrebačkih pjevačkih zborova, članova Hrvatskog pjevačkog saveza. Na toj su smotri nastupili: K. U. D. »Pavao Markovac«, S. P. D. »Obilić«, »Joža Vlahović«, H. P. D »Lisinski«, H. O. P. D. »Jug«, H. O. R. P. D. »Sloboda«, K. U. D. »Braća Kavurić«, H. P. D. »Trešnjevka«, K. U D. »Zet«, K. U. D. »Vinko Jedjut«, H. P D. »Tomislav«, te zajednički muški i mješoviti zbor koji su pored himne otpjevali »Našu pjesmu« od Hercigonje i »Pjesmu slobodi« od Matetića. To je bila prva priredba reorganiziranog Hrvatskog pjevačkog saveza, koji konačno okuplja sva pjevačka društva i sve zborove, koji aktivno rade na čitavom teritoriju Narodne Republike Hrvatske.

U prošlosti je HPS okupljao isključivo hrvatska pjevačka društva i tako davao tom pjevačkom pokretu biljeg nacionalne oštrice. Apsolutno je bilo nemoguće radničkom ili sindikalnom pjevaštvu ili srpskim pjevačkim društvima iz Hrvatske da postanu redovitim članovima HPS-a, jer su to njegova pravila izričito branila. No ostale pozitivne strane prošlosti HPS-a govorile su u prilog oživljavanja tog Saveza i on danas već tri mjeseca ponovno radi i djeluje, te se njegov rad polako počinje i osjećati. Od tog rada naročito očekuju korist pjevački zborovi u notnom materijalu, na kome oskudijevaju i centar i periferija. I tu je vidljivo, kako narodna vlast pomaže kulturna nastojanja, kad se zna, da je podijelila HPS-u priličnu novčanu pomoć za zborske edicije i tečajeve za zborovođe (Takav jedan tečaj — za polaznike iz Zagreba — već djeluje, a preko ljetnih mjeseci bit će organiziran i tečaj za vanjske polaznike).

Smotra zagrebačkih zborova od 29. novembra dala je mali uvid u reorganizirano djelovanje HPS-a. Na njoj su nastupili građanski frontovski, sindikalni i omladinski zborovi: udružen narod radnik do intelektualca, omladinac do građanina, Hrvati i Srbi. Prepuna dvorana Radničkog doma izvanrednim je oduševljenjem pozdravljala nastup pojedinih zborova, koji su i brojem svojih članova dokazali, da se pjevaštvo kod nas ipak omasovljuje. Naročito je toplo pozdravljeno srpsko pjevačko društvo »Obilić«, koje toliko godina nije smjelo nastupiti niti raditi, a koje prije toga nije moglo biti članom HPS-a. Opetovanja i dodaci, na koje je publika primorala »Obilića«, dokazali su još jednom kako se u oružju stečeno bratstvo naših naroda prenosi i na kulturno djelovanje.

Ova smotra ukazala je međutim i na dva problema. S jednim se moraju pozabaviti kompozitori: treba nam više suvremene zborske muzike! Suvremene po izražaju i po tekstu! Pjevači traže nova djela, a novih djela nema! HPS je pozvao kompozitore da mu pošalju najnovija zborska djela no dosadanji odaziv je nevjerojatno malen a pogrešno je misliti, da je ranija naša zborska literatura vrlo bogata, pa prema tome neiscrpljiva. Vrijeme je izlučilo ono vrijednije, a toga nema baš tako mnogo.

Drugi moment je daljnja pomoć i podrška zborovima odnosno pjevačkim društvima. Razvrstavanje naših pjevačkih kadrova mora se izvršiti tako da od toga ne trpe štetu zborovi, koje možemo nazvati centralnima (to su uglavnom zborovi, koji su nastupili na gore spomenutoj smotri). Manji zborovi i dalje treba da rade da pronalaze kadrove i da omasovljuju zborsko pjevanje kao onaj način muziciranja i muzičkog odgoja koji je narodnim masama najbliži najpristupačniji i najshvatljiviji. No jasno je, da će kvalitet zborskog pjevanja moći podignuti samo jači zborovi, te je prema tome nepravilno izjednačivati svrhu djelovanja jačih, centralnih i manjih početničkih zborova. Isto tako treba uskladiti članstvo između sindikalnih, frontovskih i građanskih zborova, jer je nemoguće zahtijevati od pjevača, da istodobno bude član frontovskog, sindikalnog i eventualno građanskog zbora, uz koji ga veže ranije članstvo, tradicija ili što drugo. Svi ovi zborovi isporavnim i neumornim radom pridonose povećanju nivoa našeg pjevaštva, te im u tome treba omogućiti što veću mogućnost rada.

Konačno, ova je smotra prikazala sve mogućnosti masovnih priredaba takve vrsti, od sudjelovanja kod različitih narodnih svečanosti do masovnih nastupa s više stotina muških i ženskih pjevača. To će sve još više pridonijeti daljnjem omasovljenju zborskog pjevanja, a prema tome i daljnjem odgoju širokih narodnih masa.

S. Zlatić

Poziv prezidijuma Narodne skupštine FNR Jugoslavije kompozitorima za komponiranje državne himne.

Prezidijum Narodne Skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije poziva jugoslavenske kompozitore i muzičare, da komponiraju Državnu himnu FNRJ.

Muzička kompozicija državne himne treba da bude svečana i borbena i da odgovara već izabranom tekstu. Tekst treba da bude obrađen za jednoglasni ili dvoglasni zbor uz klavirsku pratnju.

Rukopise kompozicije slati Prezidijumu Narodne Skupštine FNRJ s naznakom »za žiri«. Rukopise treba potpisati šifrom, a u posebnim kovertama dati objašnjenje šifre. Rok za predaju rukopisa je 1. ožujak 1947. godine.

Tri najbolje kompozicije bit će nagrađene, i to: prva sa 60.000 dinara; druga sa 25.000 dinara; treća sa 15.000 dinara.

Prva nagrađena kompozicija bit će proglašena za službenu državnu himnu Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Žiri za ocjenu tekstova sačinjavaju: Petar Bogdanov, Mihailo Vukdragović, Branko Dragutinović, Slavko Zlatić, Radovan Zogović, Miroslav Krleža i Samo Hubad.

Prvi poslijeratni broj časopisa „Sovjetskaja muzika"

Među stručnim muzičkim časopisima, po svom sadržaju i vrijednosti obilnog materijala, prvo mjesto bez sumnje zauzima odlično uređena revija »Sovjetskaja muzika«. Ratne prilike priječile su redovito izlaženje ovog uglednog časopisa, a je u razdoblju 1942—45. povremeno izašlo šest svezaka, zapravo zbornika članaka, pod istim nazivom. Nedavno je Hrvatski državni konzervatorij primio prvi redoviti poslijeratni broj revije »Sovjetskaja muzika«, koja izlazi kao organ Komiteta za umjetnost pri Vladi SSSR i Orgkomiteta Saveza sovjetskih kompozitora SSSR.

U uvodnom članku prvog broja, »Sovjetska muzika u godinama rata«, sažeto su prikazani rad, uloga i značenje muzike i muzičara Sovjetskog Saveza u Velikom Domovinskom ratu. U tom članku obilježene su najvažnije činjenice, a kratki osvrt popraćen je svega s nekoliko primjera i imena, jer — kako se na početku članka kaže — »o učešću muzike i muzičara u Velikom Domovinskom ratu napisat će se s vremenom vjerojatno specijalne knjige; oblike i dimenzije tog učešća teško je karakterizirati s nekoliko riječi«. Ipak, taj članak daje divnu sliku požrtvovnosti, samoprijegora, zanosa i stvaralačke energije kao i dokaza visoke svijesti, patriotizma i nesebičnosti sovjetskih kompozitora, te snage, intenzivnosti i vitalnosti sovjetske muzike. S druge strane, »Partija i Vlada pokazale su u godinama rata izvanrednu brigu za očuvanje i daljnji razvoj muzičke kulture. Bezbrojni vlakovi, koji su odlazili na istok u napetim danima ljeta i jeseni 1941., otpremali su ne samo uređaje tenkovskih i avionskih tvornica, nego i operne dekoracije, rukopise partitura, instrumente simfonijskih orkestara«. I dok su »Hitlerovi izrodi stavili sebi za cilj uništenje ruske, ukrajinske, bjeloruske kulture...«, dok su »...letjele u zrak svijetle zgrade Kijevskog konzervatorija, a kuća Čajkovskog u Klinu se na nečuven način obesčastila, dok su neprijateljske bombe masakrirale zgrade Kirovskog kazališta u Lenjingradu i Velikog kazališta u Moskvi...«, u isto vrijeme su »ruski kompozitori, evakuirani u istočne predjele zemlje, obogaćivali sovjetsku muziku novim djelima. U isto su vrijeme muzičari i glumci Lenjingrada, Kijeva, Moskve, pripremali nove izvedbe u unutrašnjosti zemlje — na Uralu, u Sibiru, u Baškiriji, na Volgi — da nakon povratka kući, ponovno proslave svoju umjetnost«.

Usprkos poteškoća ratnog vremena, održan je niz interesantnih smotra i festivala. A značajno je, da su za vrijeme rata sovjetski muzičari i sav narod nesamo obnovili mnogo od onoga, što je neprijatelj porušio, nego su i stvorili nove izvanredne muzičke ustanove. Otvorene su krupne muzičke škole: konzervatorij u Alma-Ata i u Kazanu, Državna zborna škola u Moskvi, Visoka škola vojnih kapelnika u Moskvi. Stvoreni su novi zborni i orkestralni kolektivi: Državni ruski narodni orkestar u Moskvi (od siječnja 1942), Državni ruski zbor (pod vodstvom Svješnikova, od ožujka 1943.), ruska zborna kapela (pod vodstvom A. Stjepanova), simfonijski okrstar moskovske oblasne filharmonije, niz umjetničkih ansambla Litve, Lotiške, Estonske i t. d.

U članku **V. Bogdanova-Bjerezovskog** »Kompozitori opsjednutog Lenjingrada« sjajno je prikazan život i rad muzičara herojskog grada (u slijedećem broju naših novina posebno ćemo se osvrnuti na taj članak). Jednako je interesantan i članak **Georgija Hubova**, »U danima surovih kušnja«, u kojemu se iznosi muzički život Moskve za vrijeme rata.

Pored spomenutih članaka, nalaze se u prvom broju revije još i slijedeći: »Chopin u reprodukciji ruskih kompozitora« od akademika B. Asafjeva, estetsko-analitički članak posvećen koncertu za violoncello N. Mjaskovskog od L. Ginzburga, zatim članak M. Gejliga o stvaralaštvu V. Trambickog. Vrlo je interesantno čitati analitičko-kritički članak N. Timofjejeva, »Utisci muzičara«, koji zapravo predstavlja preradbu referata, što ga je autor pročitao prilikom diskusije o IX. simfoniji Šostakovića u Savezu Sovjetskih kompozitora u prosincu 1945.

Nadalje, u rubrici »Muzičko nasijeđe« donaša se prvi dio estetsko-analitičkog članka N. Ryžkina o šestoj simfoniji Čajkovskog, kao i pojedina pisma »Iz arhiva K. N. Igumnova«.

Rubrika »Muzički život« donosi osvrt D. Rabinovića na muzičkoizvođačko natjecanje 1945 godine, te osvrt J. Soloduho na nova djela sovjetskih autora, izvedena na radiostanici u ciklusima »Novosti sovjetske muzike«.

U rubrici »Kronika« nalazi se sažeti prikaz važnijih događaja iz života i rada Moskovskog Saveza Sovjetskih kompozitora za mjesec prosinac 1945. i siječanj 1946., te nekrolog povodom smrti suradnice knjižnice Moskovskog konzervatorija M. I. Medvjedeve.

Slijedeća rubrika »Kritika i bibliografija« obuhvaća pregled pjesama o Lenjinu od I. B. i popis kompozicija u velikim oblicima, objelodanjenih od 1. srpnja 1941. do siječnja 1946. u Sovjetskom Savezu (sastavio V. Kutler).

Posljednja rubrika »U inostranstvu« registrira izvedbe najznačajnijih djela sovjetskih kompozitora diljem cijelog svijeta, uz kratke citate iz raznih novinskih kritika i donosi kratki izvještaj o muzičkom životu u Parizu, o nastupima P. Casalsa u Londonu, kao i osvrt na muzičke sekcije inozemnih društava za kulturnu suradnju sa SSSR.

Na kraju ovog broja časopisa nalazi se »Ljetopis sovjetskog muzičkog života« za mjesec prosinac 1945 (kronika značajnije reproduktivne muzike u SSSR).

Časopis uređuje odbor u sastavu: D. Kabalevski (odgovorni urednik), B. Asafjev, N. Mjaskovski, V. Surin, A. Hačaturjan, J. Šaporin i D. Šostaković.

Eva

SMRT ARNOLDA ROSE-a

25. kolovoza (augusta) o. g. umro je u Blackheathu, u Engleskoj, znameniti violinist i osnivač slavnog Rosé-kvarteta, Arnold Rosé, u dobi od 83 godine.

A. Rosé bio je kroz 57 godina koncertnim meštrom orkestra Bečke državne opere i Bečke filharmonije.

Njegov gudački kvartet, osnovan 1882. g. bio je tokom čitave jedne generacije dobro poznat u cijeloj Evropi. 1938. g. nacistička okupacija Beča prisilila ga je, da se povuče zbog svoga jevrejskog podrijetla.

Njegova smrt ne znači samo gubitak jednog umjetnika s gotovo neprispodobivom karijerom; ona znači otkidanje jedne od posljednjih karika, koje vežu naše vrijeme s jednom velikom prošlosti i umjetničkom tradicijom, koja seže natrag do u velike umjetničke dane Beča i Bayreutha.

Redovito pojavljivanje kvarteta Rosé predstavljalo je u mnogim evropskim gradovima dogodjaj koncertne sezone kroz pola stoljeća. Nemoguće je dati u nekoliko redaka adekvatnu sliku pionirskog rada, koji je vršila ta nezaboravna zajednica umjetnika, a i Rosé-a samog kao komornog muzičara.

Kadgod bi se prihvatio nekog djela i bio uvjeren da je vrijedno da se za njeg bori, nije se ni najmanje obazirao na prepreke.

O dačkim pjevačkim zborovima

V.

Kakav mora biti dobar zborovođa.

Kad počnemo nabrajati sva svojstva, koja mora posjedovati svaki zborovođa, vidjet ćemo, da nije lako biti dobar dirigent i da svaki onaj, koji želi s uspjehom voditi zbor, mora imati mnogo znanja i udovoljiti i drugim preduvjetima.

Prije svega, on mora u tančine poznavati tehniku dirigiranja, zatim posjedovati profinjeni muzički ukus i osjećaj za stil. On mora biti savjestan muzičar, a vrlo je važno, da znade ekonomizirati s vremenom. Napokon mora biti temperamentan i odlučan, ali i strpljiv i učtiv.

Tehnika dirigiranja, bez dovoljnog osjećaja za ritam, ne da se zamisliti. Naprotiv, ljudi, koji jako osjećaju ritam, brže će svladavati tehničke probleme dirigiranja. Kretnje dirigenta treba da su meke i zaobljene. Rame, lakat i ručni zglob moraju se nalaziti u otpuštenu stanju, a prsti slobodni i neukočeni. Kao što se gudalo ne vodi iz ramena, nego iz lakta, tako se isto mora i dirigirati. Kod kantilene kretnje su valovitije, a kod ritmičkih stavaka, naročito u bržim tempima, oštrije, no u jednom i drugom slučaju odlučne su i sugestivne. To je osobito važno za početak, koji dirigent mora dati uvijek s t. zv. pripravnom kretnjom. Ako kompozicija počinje na »jedan«, pripravna je kretnja zapravo uzmah, a ima kod zbora dvostruko značenje. Za vrijeme njezina trajanja zbor diše, a zborovođa izražuje njom svoju odluku u pogledu tempa, kojim će dirigirati dotični stavak. Ako skladba počinje, na pr. u četverodijelnoj mjeri na »četiri«, mora dirigent dati uzmah na uzmah, što znači, da njegova pripravna kretnja mora doći na »tri«. Pravilo, koje bi vrijedilo za sve slučajeve, mogli bi postaviti ovako: bez obzira počinje li stavak potpunim ili nepotpunim taktom, pripravna kretnja mora nastupiti za jednu vremensku jedinicu ranije. Važna je znati dirigirati razne promjene tempa, ubrzavanja i usporavanja, te izdržavanja korona. I ako nije kod zbora kao kod orkestra neophodno nužno konzekventno taktirati pojedine mjere s jasnim tezama i arzama, ipak nisu umjesne navike nekih, pa i vrlo dobrih vokalnih dirigenata, koji se za mjeru uopće ne brinu; kao posljedice takvog stava mogu se u interpretaciji pojaviti razne ritmičke i arhitektonske nesrazmjernosti. Takav način dirigiranja opravdan je jedino u manjim ansamblima, koji se sastoje iz samih prvorazrednih muzičara, tako izvježbanih da mogu pjevati i bez dirigenta. U tom slučaju zborovođa uopće ne taktira. On se ograničuje na davanje znaka za početak i svršetak, za promjenu tempa te podcrtava tu i tamo važnija ritmička i melodička mjesta i tako daje unutarnji elan interpretaciji. O tehnici dirigiranja napisane su mnoge knjige — često i s mnogo protivurječja — jer ima različitih mnijenja o načinu dirigiranja. Našim zborovođama preporučam iscrpnu knjigu o dirigiranju od prof. Frana Lhotke, iskusnog stručnjaka na tom polju. Ja sam nabacio sve te probleme tek u glavnim crtama; sve ostalo može svaki onaj, koga to zanima, naći u navedenoj knjizi.

Važno je, da je dirigent kultivirani muzičar. Redovito su mnogo slabiji dirigenti oni, koji ne svladavaju bilo koji instrument u dovoljnoj mjeri tako, da ne mogu na njemu korektno i muzikalno reproducirati djela iz muzičke literature; samo ispravnim muziciranjem na instrumentu može se muzički ukus potpuno razviti, a s tim u vezi i osjećaj za diferenciranje pojedinih stilova.

Sasvim drugačija pravila vrijede za interpretaciju Palestrininih motета, nego za Tanjejevljeve zborove, i ako su obje kompozicije pisane u polifonom stilu. Podjednako bi bilo pogrešno i nestilski pjevati neku veselu i bezazlenu narodnu pjesmicu u klasičnoj interpretaciji. Spontani i robustni akcenti i glisanda ne dolaze uopće u obzir u klasičnoj polifonoj kompoziciji, ali se izvrsno mogu upotrijebiti u interpretaciji narodne muzike ili kakve moderne dramatske i verističke kompozicije.

Dirigent mora kod uvježbavanja svaku pojedinost savjesno izraditi, te se ne smije zadovoljavati površnim i nezrelim izvedbama. Drugim riječima, on ne smije prijeći preko ma kojeg mjesta, za koje znade, da nije dovoljno i savjesno izrađeno. U umjetnosti nema stagnacije: ili se napreduje ili se naglo pada.

Vrlo je važna stvar znati, kako se ekonomizira s vremenom. Nezgodno djeluje na raspoloženje pjevača, ako dirigent odredi za pokus preveliku zadaću. Ako pak neko mjesto nikako ne ide, bolje je početi raditi nešto drugo, nego s već neraspoloženim zborom forsirati svladavanje tog mjesta. Neprikladna je praksa, da se prva stranica izrađuje do iznemoglosti kroz četiri petine pokusa, a ostali dio kompozicije svrši bilo kako u posljednji četvrt sata.

Uoči koncerta mora dirigent sastaviti plan, po kojemu će se čitav rad odvijati. Uzmimo da je na programu dvanaest kompozicija, a za učenje ima vremena otprilike šest mjeseci. Najprije treba odrediti, koliko je potrebno pojedinačnih pokusa da svi pjevači dobro nauče note i tekst. Zatim valja znati, koliko treba vremena da se stvari postave, »montiraju« u skupnom zboru. Sad tek dolazi najvažniji posao, a to je izrađivanje i dotjerivanje. Najbolje je da svaku kompoziciju najprije nauče sve dionice, a zatim ju propjeva cijeli zbor i to ritmički korektno i s čistom intonacijom. Tako treba redom naučiti sve točke programa. Kad je to gotovo, valja početi s izrađivanjem.

Bilo bi loše i neekonomski, kad bi se zborovođa predugo zadržao na izrađivanju prvih točaka, u želji da im odmah poda definitivnu interpretaciju; time bi izgubio previše vremena, pa bi mu za druge kompozicije premalo ostalo. U njih se zbor ne bi mogao tako uživjeti, jer kompozicije koje su malo »odležale«, pjeva zbor s mnogo više sigurnosti, nego tek naučene.

Druga je stvar sa zborom, koji je istom počeo raditi i koga treba dovesti do stanovitog nivoa. Tu treba odmah iz početka izrađivati sve pojedinosti, da na njima zbor uči i da se prilagodi disciplini, bez koje nema ozbiljne interpretacije.

Zborovođa mora biti temperamentan i na pokusima. On mora u pokus unijeti svježinu i polet, jer će inače mnogi pjevači, naročito kod težih stvari, izgubiti volju za pjevanje i rad u zboru. Dirigent mora također dobro promisliti, što će i kako će raditi, ali kad je jednom stvorio odluku, mora je dosljedno provesti do u tančine; naknadno mijenjanje odluka utječe nepovoljno na čitav rad sa zborom. Ako zbor klone zbog slabijeg napretka u studiranju programa, mora dirigent odlučno nastaviti s radom i prebroditi sve takve krize, koje se redovito javljaju, kad se dan koncerta počinje približavati.

I konačno još jedno: strpljivost je jedna od glavnih odlika dobrog pedagoga. A dobar dirigent mora obvezatno biti i dobar pedagog.

R. M.

Značaj plesne umjetnosti za operne pjevače

Kako je već čitaocima »Muzičkih novina« poznato, uvedeni su na srednju školu Hrvatskog državnog konzervatorija ove godine za redovite učenike opće-obrazovni predmeti, među koje spada i ritmička gimnastika, koju su dužni također polaziti i studenti visoke škole s glavnim predmetom solo-pjevanjem. Zbog velike važnosti ove discipline, donosimo nacrt uvodnog predavanja, namijenjenog naročito ovim posljednjima, t. j studentima solo-pjevanja. Nacrt je izradila prvakinja baleta Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, Ana Roje, koja taj predmet na konzervatoriju i predaje.

Mojim predavanjima o plesnoj umjetnosti teoretski kao i praktički, ne ćete naravno naučiti plesati, jer je za to zvanje potreban ogroman fizički napor, kao i velik broj godina ustrajnog i teškog rada.

Ali to i nije svrha mojega rada s vama. — Vi se vježbanjem morate upoznati s vašim tijelom, da ga uzmognete radom upokoriti u onoj mjeri, u kojoj će vam u vašem zvanju morati da služi.

A kakve ćete pokrete, najčešće trebati na pozornici? Osim u iznimnim operama kao na pr. »Carmen«, »Saloma« i »Tais«, gdje pjevačica zaista treba da zna plesati, vaši pokreti na pozornici bit će primitivni i jednostavni.

Na primjer:

Vi ćete hodati, potrčati, okrenuti se, kleknuti, pokloniti se, pozdraviti, pasti, potući se, jesti, piti, čitati.

Možda ćete neki put i plesati: valcer ili polonezu, menuet ili slično

Kako vidite zaista su to lake i jednostavne stvari, koje smo mi u našem životu već bezbroj puta ponovili, a da toga nismo bili ni svijesni.

Nikada nam nije ni na um palo: »Kako ja to hodam? Kako razgovaram? Kako uopće sjedim?«

To smo sve mi radili onako makinalno (automatski), ili spontano, ali bez saznanja i bez naše kontrole. Nitko nas na to nije upozorio i nikada nismo ni primijetili, da bi netko obraćao pažnju na nas, a ukoliko bi na nama bilo nešto smiješno, nezgodno ili napadno, to bismo mi sigurno bili primijetili u saobraćaju s ljudima. Pošto toga nikada nismo primjećivali, znači da je kod nas sve u najboljem redu, t j. normalno i prirodno.

Eto takav bi bio naš zaključak, ukoliko bi se sjetili, da sami sebe kontroliramo

Od onoga časa, kad se mi pojavimo na pozornici (na dlanu, koji se okreće), sami će naši dojučerašnji »prirodni pokreti« zastati od straha pred »očima«, koje nas promatraju sa svih strana. Pred tim »očima« nemoguće je sakriti sebe i svoje manjkavosti. Tu sad prvi put imamo priliku konstatirati, da li mi zaista znamo biti prirodni ili ne. Osim rijetkih iznimaka obično se pojavi slijedeće:

Pjevač s užasom konstatira nešto, što mu je do jučer bilo sasvim nepoznato, i to:

1. osjeća, da ima dvije noge i to dvije strašno neposlušne i nepokretne noge,

2. primjećuje i dvije ruke, koje mu dosad nikad nisu smetale. Sad su najednom postale suvišne i najrađe bi da ih se riješi, jer ga baš one dovode u najveću nepriliku svojom bezizražajnošću,

3. a njegovo tijelo?, to je strašno, on nikad nije znao da može postojati tako ukočena i drvena figura. — Svaki ga gest sputava i smeta mu... Najrađe bi nestao negdje, skupa sa svojim rukama i nogama. Kad bi bar ruke mogao negdje sakriti, ali kuda? Da ih skrsti na grudima? Da ih metne natrag na leđa? Ili, bolje, da ih objesi niz tijelo? Ili u džep da ih strpa? Ili kamogod, samo da nisu na putu, da ne misli na njih, da ga ne smetaju. A noge, kuda će s njima? Najrađe bi stajao na mjestu, mirno kao ukopan, ili još bolje, naslonio bi se negdje (naravno tako, da ipak dobro vidi dirigenta). On bi najrađe zauzeo držanje, koje sa sadržajem ni nema ništa zajedničko, ali mu dobro stoji; — to je već toliko puta pred ogledalom iskušao .. I sada, onako okovan svojim vlastitim tijelom, bespomoćan, bezizražajan, u znamenitoj pozi stoji i pjeva, pjeva!

Netko bi na to mogao primijetiti: »Ta konačno je pjevač i to pjevač s krasnim glasom! Svi mu proriču veliku karijeru. Glavno je, da je glas tu, ne mora on sada lomatati rukama i bježati amo tamo po pozornici.« Konačno, reći će se: »On nije baš glumački dobar, ali je zato glas!«

Istina, tako je u većini slučajeva i bilo dosad ali mislim, da pjevači takove vrsti u budućnosti ne će imati uspjeha. Zašto? Zato, jer će publika sve više i više zahtjeva postavljati na pjevača. Ona ne želi samo slušati, već hoće u isto vrijeme i gledati operu.

Koncertnom pjevaču bi se te ogromne manjkavosti mogle donekle i danas oprostiti ali opernom pjevaču nikako Jer se kod takve pojave pjevača koji vlada isključivo samo lijepim glasom (koji mu je priroda dala) i ničim drugim ne može govoriti o Umjetniku.

Zato naš rad oko upoznavanja plesne umjetnosti ima za zadaću da nas upozna s prirodnošću i istinitošću pokreta, koji se sigurno nalaze u nama, od našeg rođenja, ali su povremeno zatihli. Dok ih ne probudimo, našim osjecajima nema pravog puta do onih strogih i fatalnih »očiju«, za koje i postoji naša Umjetnost.

Ana Roje

IZ NR BOSNE I HERCEGOVINE

11. studenoga 1946. počela je u Banjoj Luci s radom Gradska narodna muzička škola. U školi se uči: klavir, violina, solo-pjevanje, teoretski predmeti te početni tečaj. Upisano je 210 učenika. Zaposleno je 8 nastavnika.

★

PRODUŽENJE NATJEČAJA ZA KORAČNICE JUGOSLAVENSKE ARMIJE

Natječaj za svečane koračnice Jugoslavenske armije produžuje se zaključno do 1. marta 1947. godine.

★

OSNIVANJE KONCERTNOG UREDA NA RIJECI

Prosvjetni odjel Gradskog narodnog odbora na Rijeci osnovao je ovih dana Koncertni ured, koji se nalazi u Via delle Pile 2, II. — Kao što je poznato, Rijeka ima prilično razvijenu muzičku tradiciju, ali ranije razne muzičke priredbe nisu odgovarale zahtjevima širokih slojeva. One su bile privilegij uskog kruga i nisu mnogo pridonosile kulturnom razvoju zajednice. — Koncertni ured ima zadatak da organizira i koordinira sve muzičke manifestacije u gradu i da ih učini pristupačnima narodu.

II. GLAVNA GODIŠNJA SKUPŠTINA UDRUŽENJA KOMPOZITORA HRVATSKE

U nedjelju, 29 XII. 1946. održat će se u Zagrebu, u Maloj dvorani Hrv. glazbenog zavoda, u 9 sati, II. glavna godišnja skupština Udruženja kompozitora Hrvatske. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika I. glavne godišnje skupštine, 2. izvještaj upravnoga odbora; 3. izvještaj nadzornoga odbora, 4. izvještaj suda časti; 5 diskusija po izvještajima i davanje razrješnice upravnom i nadzornom odboru i sudu časti; 6. izbor upravnog i nadzornog odbora i suda časti; 7. razno.

★

U nakladnom zavodu izašao je u prošlom mjesecu II. svezak »Vježbe za solfeggio i diktat« od Rudolfa Matza.

★

U aspiranturi Lenjingradskog konzervatorija studiraju ove godine među ostalima čehoslovački pijanist Jan Panenka, bugarska dirigentica Rada Sveta Badžieva i rumunjski operni redatelj Negrianu Dinu. Apsolvent beogradske muzičke akademije Dušan Skovran upisan je kao slušač konzervatorija u odjelu za kompoziciju i dirigiranje.

NIKOLA HERCIGONJA

O POTREBI UČENJA „POPULARNIH“ INSTRUMENATA

Kad se ljudi negdje sakupe, neizbježiva je pojava, da se u slobodno vrijeme — makar kako kratko bilo — zapjeva, zapleše ili zasvira, što nam dokazuje pravu potrebu naroda, da svako svoje zajedničko doživljavanje manifestira sredstvima svoje muzičke i plesne umjetnosti. Muzičari — bilo u borbi, bilo na manifestacijama — našli su se tada često u čudnim i pomalo neugodnim situacijama. Borci ili narod, čuvši da je neko muzičar, željno su očekivali ili tražili od njega, da im nešto zasvira na kakvom popularnom instrumentu, koji bi se obično našao pri ruci — na tamburi, gitari ili harmonici. A i muzičar je obično osjećao živu želju, da putem muzike iskaže svoje osjećaje u takvom momentu, no redovito je ostajao bespomoćan. Dešavalo se to i u partizanskim logorima, i na seoskim skupovima, a dogada se i sada, svagdje, gdje se narodne mase okupljaju, da izraze svoju radost nad uspjesima i pobjedama u radu.

U takvim časovima svaki je od nas muzičara bolno osjetio, da ne može bar mali dio svog stručnog poznavanja kompliciranog mehanizma muzičke umjetnosti primijeniti na nekoj gitari ili harmonici i tako i sa svoje strane dati prilog kolektivnom raspoloženju. Naprotiv smo oćutili radost, kad smo mogli — snalažeći se pomalo na klavirnoj harmonici — zasvirati borcima ili narodu pokoju pjesmu ili kolo.

Vladanje jednim od popularnih instrumenata može poslužiti kao najbolja, katkada kao jedina — a uvijek kao prva veza muzičara s masom na terenu, izvan koncertne dvorane. Poput djece, i odrasli se ljudi okupljaju oko svirača i on u prvom redu kao svirač pobuđuje njihov interes i stiče njihove simpatije. A kad muzičar osjeti simpatiju i interes, kod njega se mora roditi osjećaj izvjesne privrženosti k svojim slušateljima; ta se privrženost iz temelja razlikuje od onog prezira umjetnika prema svojim slušateljima, prezira, koji često predstavlja jednu od osnovnih crta u odnosu građanskog umjetnika prema publici.

Muzičar će se u takvoj prilici — među narodom — iskreno saživjeti sa svojom okolinom i sa svojim slušateljima, i time osjetiti želju, da sve češće boravi u toj sredini. Njegova okolina će ujedno — zavolivši ga — tražiti svagdje njegovo sudjelovanje tako, da će joj on moći davati — ako svladava instrumenat — sve više i više muzike, upoznavajući je pomalo i sa značajnim djelima muzičke literature. Ovo se odnosi u prvom redu na mogućnost, da muzičari obilaze mjesta važnih javnih radova (omladinska pruga, izgradnja porušenih sela i sl.). Muzičari tu ne će samo steći izvjesne dojmove i poticaje za svoj rad, već oni treba i da pruže nešto od svoje umjetnosti onima, koji sve svoje snage ulažu za što veći uspjeh u radu na izgradnji.

U ranije spomenutim situacijama, muzičari često neugodno osjete, da ih guraju u stranu oni, koji — i ako bez ikakvog muzičkog znanja — pokazuju okretnost na kojem narodnom instrumentu. Tome smo mi muzičari sami krivi. Zar je bilo teško iz dugih godina posvećenih učenju klavira ili kojeg drugog orkestralnog instrumenta, izdvojiti nekoliko mjeseci za upoznavanje principa harmonike ili gitare?

Prijašnji muzički odgoj išao je za tim, da muzičara što više izolira od mase; jedna od posljedica toga naziranja bila je — krajnje omalovažavanje popularnih instrumenata od strane muzičkih pedagoga i studenata. Danas treba da se taj stav izmijeni. Ne traži se — kao što misle oni stručnjaci, koji omasovljivanje umjetnosti zamjenjuju s njenim vulgariziranjem — da se popularne instrumente uvede u muzičke škole. Za njihovo učenje treba organizirati posebne tečajeve i stvoriti što življu propagandu za njihovo solidno učenje. Ali želim istaći, da studentima muzike valja naročito naglasiti značaj popularnih instrumenata. Student muzike treba da ustvari svlada samo neke specifične tehničke principe takvog instrumenta, da steče na njemu izvjesnu praksu, koja ga ne će stajati mnogo vremena, pa će s malo truda moći na njemu primjenjivati svoje muzičko znanje Time će muzičari biti u mogućnosti da uvijek, u svakoj situaciji — a nesamo s koncertnog podija — priđu narodnim masama na najneposredniji način, putem muziciranja. Osim toga, muzička djela populariziraju se tako, iznošenjem pred narodne mase, makar u fragmentima. Time se već može postići, da slušateljima poneko djelo u koncertnoj dvorani ne bude sasvim nepoznato. Zbog ilustracije spomenuo bih primjer jednog muzičara, koji je na oslobođenoj teritoriji s dobrom izvedbom Chopinovih valcera na klavirskoj harmonici obično izazivao pravo oduševljenje kod najšire publike.

Muzičar mora u svakoj situaciji na bilo koji način naći put za popularizaciranje svoje umjetnosti. I, zar je ispravno, zar koristi popularizaciranju i samog muzičkog umjetnika, da on s kakve manifestacije masovnog rada, ponese samo dojmove, a da sam nije ništa donio ni ostavio?

Živo mi je u sjećanju jedan slučaj iz godine 1945. u Jajcu. Drugu, koji je svirao na harmonici, prišla je šepajući jedna drugarica povezane glave (ranjena kod Travnika), koja je čitavo veče igrala u kolu. na njegovo pitanje, zašto ranjena igra — šapnula mu je: »Sviraj nam još malo, možda mi je posljednji put. Noćas krećemo ponovno na Travnik«

Zar nije veličanstven osjećaj u spoznaji, da svojim — makar i najskromnijim primijenjenim — znanjem možeš nešto pružiti borcu, koji upravo odlazi da dade život za slobodu svog naroda?

★

OBAVIJEST PRETPLATNICIMA I PRIJATELJIMA NAŠEG LISTA

Ovim brojem završava se pretplata za 1946. godinu. Svim našim pretplatnicima prilažemo čekovnu uplatnicu, s molbom, da nam pošalju pretplatu za narednu 1947. godinu do 5. I., ako žele, da im se »Muzičke novine« i dalje redovito dostavljaju. Pozivamo sve prijatelje našeg lista, da se pretplate, jer će veći broj pretplatnika omogućiti povećanje opsega lista. Pretplata iznosi za cijelu godinu 1947. (12 brojeva):

za tuzemstvo 60.— Dinara
za inozemstvo 120.— Dinara

Pretplata se šalje čekovnom uplatnicom Poštanske štedionice u Zagrebu br. 30.170 na adresu: Hrvatski državni konzervatorij, Zagreb, Gundulićeva ul. 6, s oznakom: »za Muzičke novine«

KONCERTNA KRONIKA

»Rekol« je 8. XI. o. g. priredio koncert djela autora Hrvatske, u dvorani Hrv. Glazbenog zavoda. Taj koncert je ponovljen 14. XI. Marija Frankl Borčić (sopran) izvela je muzikalno i kultivirano pjesme Milana Sachsa, Lhotke-Kalinskog i Božidara Kunca. Basist Lav Vrbanić, otpjevao je, nakon pjesama Cipre i Matza, »Turopoljsku restauraciju« Krste Odaka, djelo, koje je tom zgodom prvi put izvedeno. Kompozitor se tu ograničuje isključivo na — melodijski jedva razvijenu — recitaciju teksta na način, koji ga sprječava u slobodnijem razvijanju muzičkih misli. Stvar djeluje više improvizaciono, nego li razradjeno.

Božidar Kunc interpretirao je svojih »Šest bagatela« i svoju »Elegiju« te konačno u odličnom klavirskom stavku pisano Papandopulovo »Kolo«.

Cellist Antonio Janigro sjajno je odsvirao Kuncov »Notturnino« i Matzovu »Humoresku«. Marijana Radev pjevala je svojim pastoznim glasom pjesme Rosenberga-Ružića, Zajca i Vilhara.

U okviru toga programa Dubravko Dujšin je impresivno recitirao pjesme Ota Šolca («Krv drugova« i »Ushit«) te Dobriše Cesarića (»Oblaci«, »Šturak« i Povratak«).

Medjutim, program kao cjelina nije bio najsretnije sastavljen; izgleda, da su izvadjači izabrali djela za izvedbu iz već gotovoga repertoara svakoga pojedinca, mjesto da su sastavili program, koji bi bio stilski zaokružen, a opet od potrebne živosti i koji bi mogao što više zainteresirati publiku za stvaranje naših domaćih kompozitora.

Dne 11. XI. pjevala je Ančica Mitrović pjesme Francesca Durantea Liszta, Duparca, Grečaninova, Santoliquida i Respighia. Na tom je koncertu prvi put izveden ciklus »Intima«, op. 26. Jakova Gotovca. To je ciklus od pet pjesama, koje je autor komponirao na tekstove Vladimira Nazora iz njegovih zbirki »Intima«, »Krv«, te »Ars et vita«. Slijedeći pjesnikov tekst, Gotovac se ograničuje na muzičku recitaciju toga teksta, ne uzdižući je do tematske zaobljenosti i samostalnosti. Klavirska pratnja pruža u glavnom — izuzevši neka mjesta — akordijsku podlogu toj recitaciji, koja je povjerena ljudskom grlu. Interesantno je, da te pjesme, komponirane u molnačinima, završavaju t. zv. pikardijskom tercom, t. j. u duru. Njom kompozitor nastoji muzički izraziti optimizam i pouzdanje, kojim pjesnik završava svoje stihove.

Interpretkinju, koja je kod publike postigla znatan uspjeh, pratio je na klaviru Stanko Šimunić.

12. XI. priredila je altistica Dragica Madjerek-Koritić svoje veče pjesama. Kod nje je došao do izražaja lijep glas, kvalitete kojega se naročito ističu u dubljim položinama. I njezin način interpretacije imao je biljeg uvjerljivosti.

Na klaviru pratio je Antun Gnezda.

Dan iza toga, 13. XI., održano je treće pjevačko veče u istom tjednu; sopran Dragica Martinis pjevala je pjesme i arije. Svoj je koncert ponovila 27. XI. Ona posjeduje vrlo lijep glas pun topline i plemenitoga metalnog zvuka. Svojom interpretacijom pokazala je smisao za oblikovanje i frazu, te iskrenost u izražaju, no njena muzikalnost nije uvijek dovoljno pouzdana. Publika je pjevačicu mnogo aklamirala. Na klaviru pratio je Božidar Kunc.

15. XI. održao je svoje klavirsko veče mladi pijanist Ladislav Palfi. Svirao je Schumannovu sonatu u g-molu op. 22, Chopina (baladu u As-duru, etude op. 10, br. 12 u c-molu, te op. 25 br. 11, u a-molu, nocturne u Des-duru), Liszta, Debussyja, Ravela, kao i svoje dvije kompozicije (»Pastoral« i »Fantazija novoga svijeta«). Palfi je bez sumnje neobično snažan i velik muzički i tehnički talent Ipak njegove odlike nisu dovolino sredjene, pa bi za tog vrlo nadarenog mladoga čovjeka bilo od neprocienjive koristi, kad bi on kroz izvjesno vrijeme podvrgao strogoj disciplini jednog maistora-pedagoga Tu bi se njegove fenomenalne tehničke sposobnosti mogle nesamo pravo srediti, nego i do dalnjih mogućnosti razviti, a bila bi to i potrebna škola za produbljivanje muzičke kulture.

Dne 16. XI. priredila je poznata i odlična naša pijanistica Antonija Geiger-Eichhorn svoje klavirsko veče. Ta je umjetnica na svom umjetničkom putu ostavila već davno iza sebe stadij, u kojem je njezina sjajna i bljještava tehnika nastojala da bude u centru pažnje njene svirke Ta je tehnika i danas, jednako kao i prije, i sjajna i briljantna, ali ona je postala sredstvom izražavanja, a prestala je biti ciljem Antonija Geiger-Eichhorn zrela je umjetnica, kod koje u jednakoj mjeri dolazi do izražaja muzikalnost, muzička kultura i suverena tehnička sprema. To se jasno vidjelo u njezinoj interpretaciji sonate u b-molu, op. 74, Aleksandra Glazunova, gdje je vrlo pregledno raščlanila arhitekturu prvoga stavka, zatim vrlo izražajno donijela polagani stavak toga djela, te bravurozno odsvirala treći stavak — »allegro scherzando«. Pet stavaka Sukova opusa 22a interpretirala je vrlo impresivno, a isto tako i Rahmaninovljevu elegiju, op. 3. br. 1, u kojoj je bilo mnogo iskrene i uvjerljive izražajnosti. »Prélude«, djelo našega kompozitora Bruna Bjelinskog, pisano u bogatom, odlično tretiranom i zvučnom klavirskom slogu, izvela je umjetnica s mnogo pravoga poleta. Odsviravši uvjerljivo Chopinov nocturne u Fis-duru, te sjajno četiri njegove etude, pokazala je u Chopinovom »Andante spianato« s velikom briljantnom polonezom svoju ekscelentnu, bravuroznu i suvremenu tehniku.

Violinist Ernest Orlando i pijanist Božidar Kunc priredili su 29. XI. veče duo-sonata. Orlando se predstavio kao violinist solidnih kvaljiteta, koji se ozbiljno sprema za svoj koncertni nastup. Zato je i interpretacija Beethovenove sonate u D-duru, op. 12, ostavila simpatičan utisak a isto tako i reprodukcija sonate u g-molu Franje Dugana st. Sonata, op. 100 u A-duru J. Brahmsa traži više snage, pogotovo u posljednjem stavku. Božidar Kunc bio je vrlo pouzdan suradnik na klaviru.

Dne 4. XII. svirao je violinist Petar Toškov. Taj je koncert ostavio najbolji utisak, te zaslužuje da bude vrlo pozitivno ocijenjen. Toškov je violinist vrlo ozbiljnih kvaliteta, vanredno pouzdane tehnike, lijepog tona i prave muzikalnosti, što je naročito posvjedočio svojom interpretacijom Mozartova koncerta u G-duru, kod čega treba napose istaknuti prekrasno odsvirani adagio. Kod poznate Tartinijeve sonate »Djavoljega trilera«, te kod djela Saint-Saënsa i Wieniawskoga došla je do izražaja solidnost i pouzdanost umjetnikove tehnike. I djela Suka, Chopina - Wilhelmja, te Božidara Kunca, našla su u ovom mladom umjetniku odličnoga interpreta.

Pijanist Andrija Preger bio mu je pouzdan i vrlo vrijedan pratilac na klaviru.

Dan iza toga, t. j. 5. XII., nastupio je violinist Franco Claudio Ferrari, koncertni meštar zagrebačke opere. I taj violinist vrlo je snažan talent, čovjek iskonske muzikalnosti i neobičnih tehničkih sposobnosti. No i te odlične kvalitete zahtijevale bi sredjenost daljnje pedagoške discipline i izgradjivanje muzičke kulture. Svoje neobično jake tehničke sposobnosti pokazao je osobito reprodukcijom Vieuxtempsova koncerta u d-molu, Paganinija i Wieniawskoga. Na klaviru pratio ga je pijanist Milan Horvat.

7. XII. priredio je svoje pjevačko veče bariton Milan Reizer. Na programu nalazilo se osim arija, kancona i pjesama Glucka, Scarlattija, Schumanna (8 pjesama iz ciklusa »Pjesnikova ljubav«) Schuberta, Čajkovskoga, Grečaninova, te međimurskih narodnih popjevaka u obradbi Franje Pokaza i Franje Dugana ml., i pet lirskih ugodjaja nepoznatog autora. To je pet pjesama, komponiranih posve jednostavnim sredstvima, u stilu starije sentimentalne romantike. Milan Reizer nastojao je da svojom interpretacijom i glasovnim mogućnostima ostvari muzički sadržaj pjesama s rasporeda.

Na klaviru ga je pratio Božidar Kunc.

Koncert »Radio-zbora«, koji je održan 9. XII. o. g., valja najpozitivnije ocijeniti. To se odnosi kako na sastav programa, tako i na njegovu izvedbu. Taj je vokalni ensemble odličan mješoviti zbor, vrlo discipliniran, tehnički vanredno dotjeran, te dorastao i najtežim zadacima. Na sugestije svoga dirigenta reagira izvrsnom osjetljivošću.

Dirigent večeri Slavko Zlatić iznio je superiorno znalački, te intuicijom pravoga muzičara bogat i zanimljiv program. Program je bio posvećen slavenskoj muzici te se sastojao od djela Pavela Stefanova (Bugarin), Karola Szymanowskoga (Poljak), Leoša Janáčeka i Antonina Dvořáka (Česi), Davidenka (sovjetski kompozitor), te Ubalda Vrabca, Ivana Brkanovića, Josipa Štolcera-Slavenskoga, Marka Tajčevića i Stevana Mokranjca. Pri tom treba naročito podcrtati odlične izvedbe Szymanowskovih Kurpijskih pjesama — izvedba pjesme »Tko to tuče?« ostavila je naročito duboke impresije, — zatim Štolcer-Slavenskove »Voda zvira iz kamena«, te X. rukoveti Stevana Mokranjca.

M. M.

⊙

Dne 10. XII. priredila je svoje klavirsko veče pijanistica Maša Majer. Raznoliki program sadržavao je djela Scarlattija, Paradisija, Beethovena (Sonata u d-molu, op. 31), Schumanna, Brahmsa, Webera, Skrjabina, Prokofjeva, Milana Majera i Chopina.

»Tri stavka za klavir« Milana Majera, predstavljaju kratko djelo, jasne konstrukcije, izrazito klavirske fakture, svojim karakterom povezano uz evropsko stvaranje prvih godina ovoga stoljeća.

Usprkos prirodjene muzikalnosti i djelomično izradjene tehnike, Maša Majer nije dala svojem sviranju biljeg cjelovito zaokružene cjeline.

Veče pjesama mezzosoprana Darinke Vlah-Čanić (11. XII.) imalo je na programu po karakteru raznolika djela stranih i domaćih kompozitora u kojima je došla do izražaja jasna vokalizacija i artikulacija pjevačice. Izvjesno forsiranje u visokim tonovima, nedovoljno izradjivanje detalja, kao i poneka nesigurnost u intonaciji, onemogućavaju Darinki Vlah-Čanić postignuća specifično koncertnog karaktera.

Pijanistica Sofija Deželić održala je 12. XII. klavirsko veče, na kojemu je izvela dvije Beethovenove sonate; sonatu u E-duru op. 109 i veliku sonatu u B-duru op. 106 (»Hammerklaviersonate«). Taj teški i odgovorni zadatak, u koji bi se po ozbiljnosti morali ugledati i drugi naši reproduktivni umjetnici, riješila je Sofija Deželić zrelo i sigurno. No pomanjkanje reljefnosti, u prvom redu dinamske, djelomično je narušavalo jedinstveni dojam Beethovenovog gigantskog opusa 106, djela, koje je muzici otvorilo nove vidike prema budućnosti.

I. K.

SIMFONIJSKI KONCERTI

Na simfonijskom koncertu, koji je orkestar zagrebačke Radio-stanice priredio dne 18. novembra, bila su izvedena djela Lhotke, Schumanna i Brahmsa. Kao solist sudjelovao je prof. Antonio Janigro, a dirigirao Friedrich Zaun. Ova je priredba pobudila vrlo velik interes, tako da se 19. i 20. novembra morala ponoviti.

Suitu Frana Lhotke iz baleta »Sredovječna ljubav« slušali smo već u prošloj sezoni. U stvaranju ovog kompozitora, koji je baš formi baleta posvetio nekoliko svojih značajnih radova, pripada baletu »Sredovječna ljubav« posebno mjesto. Obradjujući tematiku daleke prošlosti, autor je u njemu htio i muzički podvući arhaičku notu i tako uskladiti muziku s općim okvirom zbivanja. Sudeći po fragmentima djela, koji se u koncertnoj dvorani u obliku suite izvode, Lhotki je u glavnom pošlo za rukom oživjeti starinske ugodaje. No držimo, da je njegovo stvaranje neposrednije i svježije, kad se povezuje sa stvarnošću našeg vremena, naroda i krajolika.

Robert Schumann, možda najveći lirik romantike, zanosni pjesnik klavira i jedan od najizrazitijih Schubertovih nasljednika na području solo pjesme, dao je i niz djela koncertnog karaktera, a među njima i koncert za violoncello i orkestar u a-molu. Solistička dionica dominira kroz sva tri stavka, dok je orkestar prilično podređen; stavci se nižu bez prekida, solistu su povjerene čas tople lirske teme, čas recitativni odlomci, koji ostvaruju nužne kontrastne ugođaje. Ovaj koncert spada među najznačajnije, koji su za violoncello napisani.

Johannes Brahms je svakako jedno od najkrupnijih imena u simfonijskoj muzici iza Beethovena Poštujući klasični okvir simfonije, u kojemu je formalna ravnoteža sačuvana s očitim smislom za mjeru i ukusno izmjenjivanje oprečnosti, Brahms je u nj unio sadržajnost jedne nove romantike sjevernjački opore, al izvorne intenzivne i iskrene Njegova prva simfonija, koja nije samo po tonalitetu srodna Beethovenovoj petoj, prožeta je dramatikom, borbenošću i stremljenjem k svijetlu pobjedi. Dok se majstorova invencioznost napose ističe u polaganom stavku ovog djela, prvi je stavak poprište teških duhovnih sukoba, trzaja i nemira, a posljednji veličanstvena pobjeda stvaralačkih sila.

Antonio Janigro dao je u svakom pogledu visoko kvalitetnu izvedbu Schumannova koncerta, a zanos njegove interpretacije bio je uvijek vođen profinjenim osjećajem za stil i mjeru.

Dirigent F. Zaun razvio je naročito u odličnoj interpretaciji Brahmsa sugestivnost i snagu svoga umjetničkog doživljavanja.

Simfonijski orkestar Radio-stanice pokazao je ovom prilikom ponovno svoje tehničke, zvukovne i muzikalne odlike, kao i svoju disciplinaranost, elastičnost i uigranost.

Na simfonijskom koncertu, održanom dne 2. decembra (koji se također morao slijedećeg dana ponoviti) gostovao je kao dirigent Oskar Danon, direktor beogradske opere, poznat našoj javnosti s lanjske uspješne interpretacije Šostakovićeve velebne sedme simfonije. Solist je bio Ladislav Šaban, pijanist

Sastavljajući raspored, O. Danon je sasvim ispravno postavio težište na muzici slavenskih naroda, nastojeći ujedno da našu sredinu upozna i s bar jednim djelom orkestralnog stvaranja Srbije, koje nam je još uvijek nažalost prilično nepoznato. Na rasporedu su bila tako djela Smetane, Šostakovića i Vojislava Vučkovića.

»Šarka«, dio sjajnog simfonijskog ciklusa »Moja domovina«, nosi sva obilježja Smetanine umjetnosti: snagu stvaralačke fantazije, koja se sretno oplođuje na legendarnoj građi, neposrednost melodičke inspiracije, romantiku širokih gradacija, zanimljivo iskorištavanje orkestralnog kolorita, duboku vezu s korijenjem tla, iz kojeg je umjetnik potekao.

Klavirski koncert u Es-duru Franza Liszta jedno je od njegovih najuspjelijih djela Liszt je osjećao potrebu za kidanjem, mijenjanjem, preoblićivanjem klasičnih formalnih kalupa, koji su ga, kao i većinu romantika sputavali, naročito u oblikovanju njegovih programnih nastojanja. Odraz tih težnja zamjećuje se i u ovom klavirskom koncertu: združivanje stavaka, srodnost pojedinih tema, četverostavačna koncepcija namjesto tradicionalne trostavačne (koja se baš u instrumentalnom koncertu najtvrdokornije uščuvala), zanimljivi detalji instrumentiranja, odnos solista i orkestra, sve to, uz tematiku, čas oštro naglašenih obrisa, čas strastvenu i sanjarsku, tvori osebujnu podlogu, iz koje je izraslo ovo privlačivo djelo velikog klavirskog majstora.

Dr. Vojislav Vučković je kod nas više poznat kao prvi napredni srpski muzikolog, koji je u svojim brojnim raspravama, člancima i predavanjima prvi u srpskoj javnosti započeo tumačiti muzičku umjetnost kao rezultat općeg društvenog zbivanja, povezujući je s njenom materijalnom osnovom Ali Vučković se istakao i kao kompozitor, prelazeći kroz svoj umjetnički razvoj nekoliko etapa u traganju i snalaženju. Prerana, nasilna smrt (zvjerski ubijen 1942 u Beogradu od Nedićeve policije) nije mu dala, da svoje stvaralačke težnje u potpunosti ostvari. S tog gledišta ne možemo smatrati ni njegovo orkestralno djelo »Vjesnik bure« definitivnim rezultatom u pročišćavanju umjetničkog govora, kojemu je autor zadnjih godina pred smrt sve upornije prilazio. I ako je osnovna programna podloga (istoimena pjesnička proza Gorkog) ovdje u suštini tonski doživljena, formalno djelu ipak još manjka potrebna preglednost, postepenost gradacije, kao i ekonomija u dinamici i tematička individualnost.

Koncert je završio Šostakovićevom prvom simfonijom, djelom, u kojemu je blistavi majstorov talent još za vrijeme studija očitovao svu svoju snagu i unaprijed osvijetlio svoju stvaralačku putanju. U tom dokazu rane umjetnikove zrelosti zamjećuju se, naime, obilježja, koja će i kasnije u mnogočemu ostati karakteristična za Šostakovićevu umjetnost: nadovezivanje na pozitivne tradicije muzičke prošlosti, slobode u tretiranju forme, sažetost motiva, sklonost groteski i humoru, individualnost instrumentacije, koja često pretvara veliki orkestralni sastav u gotovo komorni ansambl, ponekad i simpatije za virtuozitet, u kojemu se radosno izživljuje umjetnikova moć u svladavanju materije: sve to na bazi naglašenih, ali ne ekstremnih, harmonijskih sloboda i vrlo zanimljive kontrapunktike Sve ove elemente ujedinjuje Šostaković snagom stvaralačkoga talenta već kod svoga simfonijskog prvijenca u umjetničku cjelinu koja — pored sve raznolikosti pojedinih epizoda — predstavlja jedinstveno djelo, prožeto životom, aktivitetom i dubokom ljudskom sadržajnošću

Dirigent Oskar Danon uložio je mnogo ljubavi i truda u realizaciju djela na rasporedu poniruć i što dublje u njihovu sadržajnost, te naglašujući stilska obilježja. Temperamentno, sa zanosom, a ujedno i s izvjesnom ritmičkom strogoćom, vodio je orkestar Radio-stanice, koji je lako svladao poteškoće modernih partitura. Danonu je naročito uspjelo impresivno ostvarenje Šostakovićeve simfonije u kome se potpuno izrazilo unutrašnje jedinstvo ovoga djela.

Mladi solist Ladislav Šaban pokazao je umjetničku ozbiljnost, te pouzdanu tehničku spremu, muzikalnost i osjećajnost, koje baš Lisztov koncert stavlja na veliku kušnju Izvjesna nesigurnost, koja se prve večeri osjećala kako kod samoga pijanista, tako i u pratnji orkestra odnosno dirigenta, ustupila je potpuno svoje mjesto drugoga dana usklađenom zajedničkom muziciranju.

N. D.

IZ SOVJETSKOG SAVEZA

SMOTRA NARODNE UMJETNOSTI

U Moskvi je u svečanim danima proslave 29-godišnjice Velike Oktobarske socijalističke revolucije održana svesavezna smotra muzičke i plesne samoaktivne umjetnosti radnika i namještenika, u kojoj su sudjelovali brojni kolektivi i solisti iz svih krajeva golemog Sovjetskog Saveza.

U svom osvrtu na smotru, član juryja prof. N. Golovanov navodi među ostalim: »Smotra je pokazala raznolikost i bogatstvo u vrstama samoaktivne umjetnosti te vještinu izvađača. Čuli smo izvrsne simfonijske kolektive, orkestre narodnih instrumenata, — ruskih, bjeloruskih, armenskih, azerbajdžanskih, ukrajinskih, kazahskih, duhačke orkestre, najoriginalnije instrumentalne ansamble, soliste na najrazličnijim instrumentima počev od drvenog uzbekskog »čangi« sve do suvremenog akordeona. Iza slikovitih, vatrenih plesova gorštaka, dolazila su dostojanstvena estonska kola, poslije dinamične zanosno poletne »Moldavenjaske« nastupale su grupe klasičnog baleta.«

Životne tradicije ruske narodnoizvađačke umjetnosti očitovale su se u sjajnoj svirci harmonikaša i bajanista, virtuoza na balalajci Kiseljova i Didenka, rariretnog ansambla voroneških »žaleječnika« (žalejka-ruski narodni instrument, vrsta sopila — op. ur.), čeljabinskih guslarica. Iz Lenjingrada došao je na smotru interesantan i jedinstven ansambl guslara (»gusli« — ruski narodni instrument, vrsta citre — op. ur.) kluba »K. Marks« Oktobarske željeznice (Lenjingradska oblast — op. ur.).

Veliku vještinu pokazali su Tadžikski »bubnisti« (»buben« — vrsta defa — op. ur.) Jusupov i Umarov, solist na »kanonu« Nišan (Armenija), virtuoz na »kuokle« i »kannele« Kotkos (Estonska), duet na akordeonima studenata iz Viljnjusa te mladi ksilofonist, bravarski naučnik Sjerovske tvornice Konjajev. Bjelorus Ostrejko i Ukrajinac Beljavski pokazali su kakvu se vještinu može postići na narodnim instrumentima — »domra« (vrsta sopila — op. ur.) i »sopilka«

U samoaktivnoj umjetnosti treba s radošću istaknuti sve veću ljubav za simfonijsku i komornu muziku. O tom svjedoči djelatnost kolektiva kao što je simfonijski ansambl Dvorca kulture Uralmaša (Uralske tvornice strojeva — op ur.), simfonijski orkestar kluba Centralnog savjeta profsojuza (sindikata) Lotiške (dirigent — A. Valle), koji propagiraju među radnicima klasičnu simfonijsku literaturu i muziku sovjetskih kompozitora, moskovski simfonijski orkestar Doma inženjera, klavirski trio Sverdlovskog Dvorca kulture »Staljin« i dr.

I plesne točke ove smotre pokazale su takodjer raznolikost i veliku vještinu izvađača. Smotra je u cijelosti potrajala pet mjeseci. U priredbama (u svim pokrajinskim i glavnim gradovima) sudjelovalo je oko 300.000 ljudi, od kojih je 2.217 nastupilo na zaključnoj priredbi u Velikom kazalištu u Moskvi. Ova zaključna priredba snimljena je tonfilmski i davat će se kao dokumentarni film.

12. studenog (novembra) u Okrugloj dvorani Doma Saveza održana je zaključna konferencija rukovodilaca umjetničke samoaktivnosti — učesnika smotre. Istog dana uvečer, sakupili su se u Dvorani stupova svi učesnici zaključne priredbe ove smotre i tom su prilikom proglašeni rezultati smotre i nagrade ponajboljim kolektivima i rukovodiocima.

Iz života i rada muzičkih ustanova i organizacija

HRVATSKI DRŽAVNI KONZERVATORIJ

U mjesecu studenom (novembru) položila su na Hrvatskom državnom konzervatoriju diplomski ispit tri kandidata: Hrdok Vjera (klavir, nastavnički smjer), Barić Martin (violina, umjetnički smjer) i Huml-Čalogović Eleonora (solo-pjevanje, umjetnički smjer).

Dne 16. studenog, mješoviti zbor konzervatorija i tri slušača-solista sudjelovali su u programu Svečane akademije, održane u Radničkom domu povodom proslave Međunarodnog studentskog dana.

★

Povodom trogodišnjice historijskog zasjedanja AVNOJ-a god. 1943. u Jajcu i otvorenja Ustavotvornog sabora Hrvatske, održana je 29. studenoga u maloj dvorani konzervatorija Svečana akademija, kojoj su prisustvovali i profesori beogradske Državne muzičke akademije, Ljubica Marić i Marko Tajčević, te profesori ljubljanske Akademije za glasbo, Dr. Danilo Švara i dr. Dragutin Cvetko. Na toj proslavi, koju je organizirala sindikalna podružnica konzervatorija i Gradske muzičke škole, javno su pohvaljena tri člana podružnice za svoj uzorni i požrtvovni školski i vanškolski rad i to profesori Visoke škole Josip Andreis i Milo Cipra, te omladinka Štefica Margić, činovnica u uredu konzervatorija.

★

U okviru sindikalnog rada otvorena su dva tečaja: stručni tečaj za nastavnike klavira (rukovodilac tečaja prof. Svetislav Stančić) i tečaj ruskog jezika pod rukovodstvom prof. Evgenija Vaulina.

STRUČNA MUZIČKA UDRUŽENJA

Krajem mjeseca studenoga održan je u Uduženju kompozitora Hrvatske sastanak s izaslanicima Udruženja kompozitora Srbije i Udruženja kompozitora Slovenije glede izradbe nacrta Statuta za Savez kompozitora Jugoslavije. Kao izaslanici Udruženja kompozitora Srbije sudjelovali su Marko Tajčević i Ljubica Marić, a kao izaslanici Udruženja kompozitora Slovenije Dr. Danilo Švara i Dr. Dragutin Cvetko. S izaslanicima održan je sastanak Upravnog odbora, gdje su izvršeni pripremni radovi, koji su po tom iznijeti i pred plenum udruženja.

★

Koristeći se boravkom direktora beogradske opere ,druga Oskara Danona u Zagrebu, Udruženje reproduktivnih muzičkih umjetnika Hrvatske organiziralo je predavanje druga Danona »O putu kroz Sovjetski Savez«. Predavanje je održano u maloj dvorani Hrv. drž. konzervatorija, a prisustvovali su mu pored članova Udruženja i nastavnici te polaznici konzervatorija, Gradske muzičke škole, Vojnog muzičkog učilišta te neki članovi Narodnog kazališta u Zagrebu. Prisutni su s najvećim interesom i pažnjom pratili vanredno zanimljivo i nadasve uspjelo predavanje druga Danona i nagradili ga oduševljenim pljeskom.

Iz studentske organizacije Konzervatorija

Kroz zadnja dva mjeseca obavljala je organizacija Narodne studentske omladine na Konzervatoriju zadatak provođenja novih organizacionih formi prema Statutu Narodne omladine Jugoslavije, kao i zadatak organizacionog sređenja uopće.

Provedena je registracija 110 članova, formirane su četiri grupe NSO-e i to po odjelima, prema glavnom predmetu (grupa na odjelu za solo-pjevanje, grupa na odjelu za violinu, grupa na odjelu za kompoziciju i dirigiranje i grupa na odjelu za klavir i orgulje). Sve su grupe održale sastanke na kojima su izložene nove organizacione forme i izabrano rukovodstvo. 24. o. mj. održana je izborna konferencija cijelog aktiva NSO-e na Konzervatoriju, na kojoj je prema Statutu Nar. omladine Jugoslavije (NOJ) glasanjem izabran novi sekretarijat na čelu sa predsjednikom studentom III. god Visoke škole Jeronimom Žunecom. U sekretarijat izabrani drugovi podijelili su ovako dužnosti: predsjednik — Jeronim Žunec, tajnik — Flora Tolentino, rukovodilac kulturno-prosvjetne sekcije — Ankica Klopović, stručne sekcije — Ivan Malec, organizaciono-statističke — Miljenko Dörr, socijalno-ekonomske — Gojko Pekota, blagajnik — Mia Čubelić, fiskulturna i ferijalna sekcija — Josip Klima. Na izbornoj konferenciji primljene su ove obaveze: 1. formirati četiri kulturno-umjetničke ekipe, koje će davati priredbe po tvornicama i selima, 2. okupiti u Debatni kružok najmanje 30% od upisanih studenata i đaka, 4. povećati pretplatu Studentskog lista na 50%, 5. od svake honorirane emisije Mladog muzičkog naraštaja dati 50% za Studentski list.

Ispunjujući obaveze preuzete na svojoj izbornoj konferenciji, NSO-a Konzervatorija formirala je debatni kružok, koji će planski obrađivati teme iz nauke Marksizma-lenjinizma. Već je održan prvi takav kružok, na kojemu se diskutiralo o Dijalektičkom materijalizmu kao nauci. Drugi debatni kružok održat će se 18 XII., na kojem će se nastaviti diskusija o Dijalektičkom materijalizmu; referat obrađuje teme: Kvantitet i kvalitet, Negacija negacije.

8. XII. 1946. održana je III. konferencija NSO-e zagrebačkog Sveučilišta, na kojoj su kao primjer dobrog učenja i aktivnog rada u NSO-i među ostalim studentima zagrebačkog Sveučilišta pohvaljeni i studenti Konzervatorija Jeronim Žunec i Ivan Malec. U predsjedništvo Sveučilišnog odbora izabrana je Flora Tolentino, a u plenum Jeronim Žunec i Mia Čubelić.

PJESME JUGOSLAVENSKIH RUSINA

Obradio dr. Vinko Žganec. Naklada autorova, tisak Nakladnog zavoda Hrvatske, Zagreb, 1946.

Popijevke ove zbirke sakupljene su među Rusinima, koji su nastanjeni u F. N. R. Jugoslaviji (Bačka, Srijem i Slavonija). Dr. Žganec sam ističe, da najviše zasluga oko sabiranja rusinskih popjevaka iz naših krajeva ima rusinski narodni učitelj Mihajlo Kovač iz Bikić Dola. On je sakupio 58 od 116 popjevaka ove zbirke. Tekstovi su otisnuti izvornom ukrajinskom ćirilicom i u transkripciji latinicom s fonetskim izgovorom. Napominjemo, da se mogao dodati i najpotrebniji rječnik, koji bi bez sumnje još više pridonio popularizaciji ove zbirke. U kratkom, ali informativnom uvodu izdavač daje najnužnije historijske podatke o kretanju južnoslovenskih Rusina. Promijenjena i nova geografska situacija, u kojoj su se našli Ukrajinci, nije ostala bez utjecaja na njihov muzički folklor. Njihove su pjesme izgubile donekle autohtoni karakter, izmijenile su se pod utjecajem novih ekonomskih prilika i novih folklornih oblasti. Tek će podrobna analiza moći utvrditi s jedne strane odstupanja od izvornog ukrajinskog muzičkog narodnog izraza, a s druge će se strane morati točnije odrediti doseg i žamašnost utjecajâ. Već letimičnim pregledom ove zbirke zapažaju se utjecaji slovačke, medimurske i slavonske pjesme i to na oblik i na tonalitet. Nauka će i ovdje morati na osnovu podrobnih komparativnih studija svesti pitanje utjecaja na pravu mjeru, jer je moguće, da se tu radi o varijantama jednog općeslavenskog melodijskog pratipa. U novim se životnim prilikama izmijenio i jezik doseljenih Ukrajinaca. Rusini, koji su još prije Marije Terezije naseljavali krajeve zakarpatske Ukrajine, već se i po jeziku razlikuju od govora u matici-zemlji.

Pjesme, koje se u narodu pjevaju jednoglasno, obrađene su u ovoj zbirci za mješoviti, muški ili ženski zbor, dvije su obrađene i za glas i klavir. Svrha je tih obradbi, da pjesme uđu u repertoar naših pjevačkih zborova, a dobro će poslužiti i našim školama. Radio ih je dobar i iskusan poznavalac vokalnog stila. Dr. Žganec u svojim harmonizacijama i obradbama ne prelazi u tehničkom pogledu zahtjeve, koji se postavljaju na naše amaterske zborove. Strofni karakter mnogih pjesama sačuvan je u melodiji, dok je harmonička podloga mijenjana, da se izbjegne monotonija. Neke se pjesme mogu s pravom označiti kao obradbe, ali i u tim slučajevima, melodija je bar prvi put donesena u originalnom obliku. Mjestimično su diskretno upotrebljena i kontrapunktička sredstva, ponajviše u obliku prolazne imitacije.

Ova zbirka predstavlja novost u našim folklorističkim nastojanjima, i dr. Žganec u njoj otkriva po prvi put nove stranice južnoslovenskog muzičkog folklora, kojima u Kuhačevu zborniku jedva ima traga. Grafički je zbirka veoma uspjela. Želja je izdavača, da bi ove popijevke, među kojima ima zaista veoma lijepih, postale svojinom širokih narodnih slojeva. »Neka nas one duhovno zbliže i povežu s ukrajinskim narodom i s ostalim slavenskim narodima u bratsku zajednicu.«

M. C.

Muzički kalendar za mjesec prosinac (decembar)

2. 1931. umro je francuski kompozitor Vincent d'Indy, najistaknutiji učenik Césara Francka, jedan od utemeljitelja pariške »Scholae cantorum«.

5. 1791. umro je veliki predstavnik muzičkog stvaranja klasike, Wolfgang Amadej Mozart, prvi snažni zastupnik njemačke opere; njegova se neobična plodnost i zrelost sjajno ispoljila u svim ograncima muzičkog stvaranja.

5. 1870. rodio se Vitězslav Novák, istaknuti češki kompozitor i pedagog.

6. 1936. umro je Emil Adamič, jedan od najpopularnijih modernih kompozitora Slovenije, autor veoma uspjelih pjesama i zborova.

7. 1562. umro je Adrian Willaert, snažan zastupnik dvozborne duhovne muzike i instrumentalne muzike u njenom prvom cvatu.

7. 1863. rodio se Pietro Mascagni, autor brojnih opernih djela, čija je »Cavalleria rusticana« doživjela svjetski uspjeh.

8. 1865. rodio se najveći dosadašnji finski kompozitor, Jean Sibelius, autor brojnih simfonijskih i vokalnih djela.

9. 1834. rodio se David Popper, čuveni virtuoz na violoncellu.

10. 1822. rodio se César Franck, genijalni obnovitelj francuske komorne muzike i instrumentalne arhitektonike, značajan učitelj čitave jedne generacije francuskih muzičara.

11. 1803. rodio se Hecter Berlioz, veliki preporoditelj programne orkestralne muzike i sjajan poznavalac orkestra, autor »Fantastične simfonije«.

14. 1788. umro je Carl Philipp Emanuel Bach, nadareni sin velikog Johanna Sebastiana, značajan po razvoj klavirske muzike.

14. 1873. rodio se Joseph Jongen, jedan od najistaknutijih suvremenih belgijskih kompozitora.

14. 1875. rodio se Dobri Hristov, značajan bugarski dirigent i kompozitor.

16. 1775. rodio se François Adrien Boieldieu, važan zastupnik francuske komične opere u prvoj polovini 19. vijeka.

16. 1882. rodio se Zoltán Kodály, uz Bartóka, najveće muzičko ime moderne Mađarske (»Psalmus Hungaricus«).

16. 1914. umro je Ivan Zajc, autor opere »Nikola Šubić Zrinjski«, značajan organizator muzičkog života u Hrvatskoj i neobično plodan umjetnik.

16. 1921. umro je Camille Saint-Saëns, važan zastupnik francuske operne (»Samson i Dalila«) i instrumentalne muzike (»Danse macabre«).

17. 1749. rodio se Domenico Cimarosa, jedan od najvažnijih predstavnika talijanske komične opere, čiji se »Tajni brak« i danas izvodi.

17. 1900. rodio se suvremeni slovenački kompozitor Lucijan Marija Škerjanc.

18. 1786. rodio se Carl Maria Weber, tvorac njemačke nacionalne opere (»Freischütz«).

18. 1861. rodio se istaknuti američki pijanist i kompozitor Edward Mac Dowell.

18. 1862. rodio se čuveni pijanist Moritz Rosenthal.

19. 1863. rodila se slavna hrvatska pjevačica Milka Trnina.

19. 1878. rodio se Anton Lajovic, slovenački kompozitor, autor brojnih solo-pjesama.

19. 1882. rodio se veliki violinski virtuoz Bronislaw Hubermann.

20. 1872. rodio se Lorenzo Perosi, autor značajnih djela s područja oratorija.

21. 1850. rodio se češki kompozitor Zdeněk Fibich, uz Smetanu i Dvořáka, najpopularnije ime u češkoj muzici prošlog vijeka.

21. 1873. rodio se Blagoje Bersa, istaknuti hrvatski pedagog i kompozitor (opera »Oganj«, orkestralna »Sunčana polja«), odličan poznavalac orkestra.

22. 1858. rodio se Giacomo Puccini, operni kompozitor svjetskog glasa.

24. 1879. rodio se Nikolaj Medtner, istaknuti zastupnik novije ruske klavirske muzike.

24. 1935. umro je Alban Berg, najdarovitiji učenik A. Schönberga (opera »Wozzeck«).

25. 1877. rodio se Emil Adamič.

25. 1883. rodio se hrvatski kompozitor Fran Lhotka, autor baletnih, instrumentalnih i teoretskih djela.

28. 1855. rodio se Stevan Mokranjac, čije »Rukoveti« stoje na čelu razvoja srpske muzike nacionalnog smjera.

28. 1937. umro je Maurice Ravel, najistaknutiji francuski kompozitor iza Debussyja.

29. 1876. rodio se Pablo Casals, jedan od najvećih violoncellista sadašnjosti.

30. 1945. umro je Béla Bartók, vrlo značajan moderni mađarski kompozitor, folklorist i pijanist.

31. 1899. umro je Carl Millöcker jedan od najizrazitijih zastupnika bečke klasične operete.

U par redaka

Povodom 25- godišnjice smrti slavnog nizozemskog kompozitora Diepenbrocka, Concertgebouw u Amsterdamu organizira koncert, na kojemu će sudjelovati i francuska pjevačica Noemie Perugia

•

U Parizu će se, počev od 7. studenog održavati tjedna predavanja-koncerti. Predviđene su teme: »Muzika i politika« (T. Aubin), »Herojski život L. van Beethovena« (G. Ploch), »Ravel« (M. Long), »Fauré« (J. Jacob), »Lalo« (P. M. Masson), »Chabrier« (H. Sauguet).

•

U Montrealu će doskora biti objavljeno djelo Georges Vertuta o Berliozu.

Orkestar pariških studenata, kojim ravna Jean Mac Nab, namjerava prirediti devet koncerata u toku ove sezone.

•

U Poljskoj je osnovana industrijsko-trgovačka zadruga »Ton«, koja pod vodstvom Ministarstva kulture i umjetnosti, razvija živu djelatnost. Zadaća je te organizacije, da riješi vrlo važan problem snabdijevanja muzičkim instrumentima.

Inicijativom mjesnog odsjeka umjetnosti i kulture počeo je organizatorski rad oko otvaranja donjošlesko muzičkog društva u Wroclawi (Breslau). Pod okriljem tog društva već je stvorena specijalna stručna muzička škola, te škola za razvitak muzikalnosti, kojom rukovode poznati pedagozi.

•

U Varšavi je umro Feliks Starczewski, pijanist, mnogogodišnji profesor varšavskog konzervatorija.

•

Mjesni odbor u Lublinu podijelio je muzičku nagradu od 10.000 zlota pjevačici Krystini Szczepanskoj, koja je sudjelovala na muzičkom natječaju u Ženevi.

Akademija lijepih umjetnosti (Académie des Beaux-Arts) nagradila je knjigu »Histoire générale de la musique« (Opća povijest muzike), koju su napisali Wanda i Leopold Landowski.

Gražyna Bacewicz napisala je drugu sonatu za violinu i klavir. Izvela ju je sama kompozitorka i profesor Siejstut Bacewicz u dvorani konzervatorija u Lodzu 6. listopada. Prva izvedba Koncerta za violinu Gražyne Bacewicz održala se 18. listopada u dvorani filharmonije u Lodzu.

Poslije sjajne turneje po zemljama zapadne Evrope, vratio se u Poljsku proslavljen dirigent Georg Fitelberg. Fitelberg uživa u Poljskoj ogroman autoritet, koji je izgradila njegova 50-godišnja služba poljskoj umjetnosti, pa su ga radi toga njegovi zemljaci pozdravili s velikim oduševljenjem. Prvi nastup Georga Fitelberga nakon povratka bit će u Krakovu, gdje će dirigirati među ostalim i violinski koncert Romana Palestera s violinisticom Eugenjom Uminskom kao solistkinjom. Iza toga namjerava još nastupiti u Švedskoj, Danskoj i u Parizu; zatim će se potpuno posvetiti radu u domovini.

⊙

IZ MUZIČKOG ŽIVOTA PRAGA

Opera »Kazališta 5. svibnja« djeluje ove sezone samostalno, bez drame, pod naslovom »Velika opera 5. svibnja u Pragu«. Poslije praznika otvorena je svečano nova sezona 10. kolovoza, operom »Prodana nevjesta«.

Za razdoblje od listopada do prosinca najavljuje i Velika opera slijedeće izvedbe: Rossinijevu »Talijanku iz Alžira«, Verdijevu »Aidu«, inscenaciju Novákovih djela »Svadbena košulja« i »Pučka Balada«, »Pučke plesove« L. Janáčeka, te Mozartova »Otmicu iz Seraja«. Od Nove godine 1947. do kraja sezone izvest će se Janáčekova »Katja Kabanova«, Glinkina opera »Ruslan i Ljudmila«, »Zaruke u samostanu« od Prokofjeva (prva izvedba izvan SSSR), Gounodov »Faust i Margareta«. U svibnju će Velika opera organizirati operni festival, na kojem će sudjelovati domaći i strani umjetnici.

Posljednja premijera sezone bit će Puccinijeva »La Bohème«.

Balet će nastudirati za samostalno veče »Labuđe jezero« P. J. Čajkovskog.

Osim ovih djela, namjerava Velika opera u svojoj prvoj sezoni izvesti značajni novitet Václava Trojana, dječju operu »Kolotoč« i četvrttonsku operu Aloisa Hábe »Majka«.

★

Hábin kvartet, dosadašnje kvartetno udruženje »Pro arte moderna« (Dušan Pandula, Bohuslav Purger, Rudolf Matuška i koncertni meštar Oldřich Jedlička) promijenilo je, uz pristanak prof. Aloisa Hábe, svoje ime u »Hábovo kvarteto«. Nedavno su snimili niz četvrttonskih skladbi te se spremaju na daljnja snimanja. Prošlog ljeta je ovaj kvartet koncertirao u Karlovim Varima i u raznim drugim zapadno-češkim lječilištima i ljetovalištima. Izvodili su Prokofjeva gudački kvartet op. 7 i oba gudačka kvarteta Leoša Janáčeka.

★

Praški dnevni list »Svobodne noviny« od 16. XI 1946 donaša vijest da je Češka filharmonija nakon uspješnih gostovanja u Parizu, Zürichu i Genèvi održala svoj prvi koncert u Pragu. Izvedena su djela Kabalevskog Dobrodinskog, Roussela i Ravela

Kao rijetkost spominje kritika u ovom listu nastup dvaju značajnih praških pijanista (Pavela Štěpana i Libuše Kžepelove), koji su održali koncert na dva klavira. Izveli su Brahmsovu sonatu za dva klavira op. 34 b, »Tri Nocturna« Claude Debussyja (u obradbi Maurice Ravela) i »Malu suitu« istog kompozitora Kritika se veoma pohvalno izražava o vrijednosti ukusno odabranog programa, a napose hvali uzornu izvedbu.

IZ REDAKCIJE

Upozoravamo sve naše suradnike i dopisnike, da članci moraju stići u redakciju do 10. u mjesecu, kako bi ih mogli na vrijeme i bez zakašnjavanja u listu upotrijebiti.

REDAKCIONI ODBOR:
Evgenij Vaulin (odgovorni urednik), *Josip Andreis, Milo Cipra, Natko Devčić, Ivo Maček*

Vlasnik i izdavač: Hrvatski državni Konzervatorij, Zagreb, Gundulićeva ul. 6., telefon 61-17. — Državna štamparija novina, Zagreb, Masarykova 28.